

מה נחשב "דרך תיקון"

עיקר מלאכת בורר הוא **תיקון התערובת**, ולכן האיסור רק כאשר מפריד את האוכל והפסולת **בדרך תיקון**¹, אבל אם בורר **שלא בדרך תיקון** אלא **בדרך אכילה**, אין בזה איסור כלל². וכמו כן אם לא נוצר תיקון בדבר עצמו אלא במשהו אחר מותר, וכגון שמפריד בין שני סוגי פסולת³.

בכל אחת משלשת האפשרויות הבאות נחשבת הברירה לדרך תיקון: פסולת מתוך אוכל, כשבורר שלא לשם שימוש מיידי, בורר בכלי. וא"כ כדי שהברירה תיחשב **דרך אכילה** צריך שיתקיימו שלשה תנאים⁴:

1. שמוציא את **האוכל** מתוך הפסולת ולא את הפסולת מתוך האוכל⁵. מלבד בדברים

שדרך אכילתם על ידי הסרת הפסולת, כגון קליפת תפוז, שאפילו מסיר הפסולת נחשב "דרך אכילה"⁶.

מקורות והוספות

¹ והאיסור הוא אפילו אם כוונתו להניח את שני החלקים לאחר זמן, כיון שתיקון התערובת נעשה בעצם הפרדת האוכל והפסולת זה מזה (ביאור"ל סעיף ג ד"ה היו).

² ולפיכך בזמן שהאוכל נכנס לתוך פיו יכול לברור את הפסולת ממנו, כיון שלא שייך בורר אלא במתקן את התערובת קודם האכילה, אבל אם בשעת האכילה מעכב את הפסולת שלא יכנס לתוך פיו, אין זה מעין מלאכה ומותר (שו"ע סעיף טז).

³ ע"פ ס"י שיט סעיף טו וביאור הלכה בסעיף ג ד"ה היו לפניו). ולכן מותר לשפוך מרק עם ירקות למסננת שבכיר, שהמים ישפכו, ואת הירקות לאשפה.

⁴ שו"ע סעיף א. ואם חסר אפילו רק אחד מהתנאים יהיה בזה איסור תורה, אא"כ בורר בכלי שאינו מיוחד לברירה שאסור רק מדרבנן (מ"ב בפתחה לסי' שיט).

⁵ דבר שהוא פסולת בשבילו ואוכל בשביל אחרים ורצונם לאוכלו לאלתר, מותר להוציאו בשבילם אע"פ שכוונתו בשביל להוציאו מן התערובת. (שש"כ פ"ג הערה יד בשם הגרשז"א חזו"ע שבת ח"ד עמ' קפח וע"י ארחו"ש פ"ג הערה ה שצריך שהאחרים ירצו בו קודם הברירה).

⁶ רמ"א ס"י שכא סעיף יט. ואפילו אם יכול להימנע מברירה על ידי שיחתוך את הפרי לשנים ויוציא את האוכל אינו חייב לעשות כן (בא"ח בשלח אות ו שש"כ פ"ג הערה לד בשם הגרשז"א חזו"ע ח"ד עמ' קצ).

• ולכן אע"פ שאסור לשרות פירות וירקות במים בכדי להפריד מהם את הפסולת והלכלוך, מכל מקום יהיה מותר לשטוף אותם במים כאשר עושה כן בסמוך לאכילה, משום שכך הוא דרך אכילתם על ידי שמסיר מהם הלכלוך (שש"כ פ"ג הערה נב חזו"ע ח"ד עמ' ר"ז ארחו"ש פ"ג הערה קכט בשם הרבה פוסקים ועיי"ש שדעת החזו"א לאסור).

2. שמוציאו בידו ולא בכלי⁷. אא"כ הוא כלי המיוחד לאכילה, שאז נראה כמתעסק באכילתו⁸.
 ויש מתירים גם בכלי שאינו מיוחד לאכילה ממש אלא רק לאחסון והוצאת האוכל, אע"פ שעם הוצאת האוכל נעשית הברירה מאליה⁹.
3. שמתחיל לאכול מיד ולא מניח לאחר זמן¹⁰. ושיעור סמיכות הברירה לאכילה תהיה כשיעור הזמן הנצרך לו להכנת הסעודה¹¹, ונחשב "דרך אכילה" אע"פ שאוכל מאכל זה רק בהמשך הסעודה¹².

מקורות והוספות

- ⁷ ואסור בין בכלי המיוחד לברירה ובין בכלי שאינו מיוחד לברירה. אכן אם בורר בכלי שאינו מיוחד לברירה אינו אסור אלא מדרבנן (מ"ב בפתיחה לסי' שיט).
- ⁸ כגון הכף והמזלג אשר אוכל עמם, כיון שהם כיד ארוכה (אול"צ ח"א סי' כז חזו"ע ח"ד עמ' קעג). אמנם כאשר אינו אוכל עם הכף והמזלג, אלא לוקח אותם רק לצורך הברירה, ואין מטרתו כדי שלא יתלכך אלא כדי שיסייעו לו בברירה, נחשב כבורר בכלי ואסור (אג"מ ח"א סי' קכד).
- ⁹ כגון למזוג תה מקומקום שיש בו מסננת (שש"כ פרק ג הערה קמ בשם הגרשז"א והערה קפח בשם החזו"א חזו"ע ח"ד עמ' רטז). אמנם יש מחמירים שאע"פ שעיקר הכלי אמנם לא נעשה לברירה מ"מ המסננת שבו נעשית כדי לברור ונחשב כלי המיוחד לברירה (כה"ח ס"ק קיג אול"צ ח"ב פרק לא אות יא ארחו"ש פרק ג הערה פה)
- ¹⁰ היתר זה שייך גם כשבורר בשביל אחרים לצורך אכילה לאלתר, אע"פ שאינו אוכל עמהם (רמ"א ס"א מ"ב ס"ק ו חזו"ע שבת ח"ד עמ' קפג דלא כהכה"ח ס"ק יג).
- ¹¹ שעה"צ סי' תריא סק"ט. וכן הורה הגר"ש כמ"ש בארחו"ש פ"ג הערה נא. ואמנם יש שנתנו שיעור לא יותר מחצי שעה (חוט שני עמ' עז חזו"ע ח"ד עמ' קפ).
- ¹² רמ"א סעיף א ומ"ב סק"ה. והיינו אפילו כאשר אוכל את המאכל שברר רק במנה השניה (שש"כ פ"ג הערה רטו בשם הגרשז"א).
 ◊ ואע"פ שנשאר מן האוכל שברר גם לאחר אותה סעודה, או אפילו לסעודה אחרת, אין בכך כלום, ובלבד שלא יתכוון לברור יותר מהנצרך לסעודה (מ"ב סק"ה)